

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Systems of Political Science

Hoogerwerf, A.

Citation

Hoogerwerf, A. (1969). Boekbespreking van: Systems of Political Science. *Acta Politica*, 4: 1968/1969(3), 346-348. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451143>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451143>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

YOUNG, ORAN R., *Systems of Political Science*, Englewood Cliffs, N.J. (Prentice-Hall, Inc.), 1968. —113 p. f 10,— (excl. BTW)

MACKENZIE, W. J. M., *Politics and Social Science*. A Pelican Original. Harmondsworth, Middlesex, England (Penguin Books Ltd.), 1967 —424 p. f 4,95 (excl. BTW)

Het aantal inleidingen tot de politicologie is, vooral in het Engelse taalgebied, langzamerhand nauwelijks meer te overzien. Er is veel kaf onder het koren, maar er zijn toch zonder veel moeite inleidingen te noemen die, hoewel zeer uiteenlopend van aard, alle voortreffelijk van kwaliteit zijn. Voor een eerste en snelle kennismaking met enkele centrale problemen en begrippen van de politicologie is er een betrouwbare en evenwichtige gids als Robert A. Dahl, *Modern Political Analysis* (Englewood Cliffs, 1964). Wie dieper op politicologische vragen, definities en hypothesen wil ingaan, en daarbij zowel uit moderne als uit eeuwenoude bronnen van het politieke denken wil putten, kan vele stimulerende gedachten vinden bij Carl J. Friedrich, *Man and his Government* (New York, 1963). Voor een goede, politicologisch verantwoorde oriëntatie inzake allerlei politieke onderwerpen, zoals stelsels van verscheidene staten en gedragingen van kiezers, partijen, parlementen, pressiegroepen en overheidsbureaucratieën, is er bijvoorbeeld een uitstekend boek als Alex N. Dragnich en John C. Wahlke, *Government and Politics: An Introduction to Political Science* (New York, 1966). Naast deze drie categorieën zijn er legio boeken die hetzij een eigen begrippenapparaat etaleren (zoals bijvoorbeeld Easton en Deutsch in hun werken) hetzij een inleiding tot een bepaald deelgebied van de politicologie vormen (zoals internationale betrekkingen, bestuurskunde en geschiedenis der politieke ideeën).

Ondanks deze grote verscheidenheid deed zich tot voor kort bij de inleidingen tot de politicologie nog een belangrijke leemte voor. Afgezien van enkele doorgaans niet geheel bevredigende 'readers', ontbraken boeken waarin men een goed overzicht van verschillende theoretische benaderingen in de moderne politicologie kon vinden. In deze leemte is nu althans voor een deel voorzien door het verschijnen van de twee boeken waarop deze recensie de aandacht wil vestigen.

Oran R. Young van Princeton University geeft in zijn *Systems of Political Science* een beknopte en toch heldere samenvatting van respectievelijk de algemene systeemtheorie (von Bertalanffy en anderen) en haar betekenis voor de politieke analyse (Easton); de structureel-functionele analyse (o.a. Almond); de input-output analyse (Easton); de communicatietheorie en cybernetica (Deutsch); de benadering in termen van besluitvorming (Snyder, Simon e.a.); de analyse in termen van toedeling of verdeling van waarden (Lasswell) en de groeps-theorie (Bentley, Latham, Truman).

Young laat het niet bij een samenvatting, maar geeft ook een kritische evaluatie van de verschillende benaderingen. Tot de belangrijkste problemen van de politicologie rekent hij problemen ten aanzien van het politieke systeem, de macht, de doeleinden en verandering (pp. 5—8). Elk van de theoretische benaderingen beziet Young op zijn bruikbaarheid voor de vier verschillende probleemgebieden. Zo concludeert hij ten aanzien van de input-output analyse bijvoorbeeld dat deze benadering op zijn sterkst is als het om problemen van systeem-handhaving gaat. 'Revolutionary change is hardly mentioned and even the possibilities of evolution to new systemic forms are not covered in detail . . . The approach contains comparatively little material concerning goals and values beyond the question of persistence . . . Various questions concerning patterns of control, power, and influence do not play an important part in input-output

analysis . . . There are several features of input-output analysis that make it attractive for comparative analysis' (pp. 44—46). Op een dergelijke evenwichtige wijze beoordeelt Young ook de mogelijkheden en beperkingen van de andere benaderingen.

Youngs eerste criterium voor het beoordelen van een benadering is dus de vraag in hoeverre de benadering een bijdrage levert tot de oplossing van de hoofdproblemen van de politicologie. Zijn tweede criterium is in hoeverre de benadering op de naam theorie aanspraak kan maken. Terecht maakt hij onderscheid tussen een begrippenapparaat en een min of meer geïntegreerde theorie (pp. 8, 9). De meeste van de besproken benaderingen blijken weinig meer dan begrippen-apparaten te zijn.

In zijn slotbeschouwing vestigt Young de aandacht op de kloof tussen de min of meer abstracte benaderingen en concrete onderzoeken. Als de beste maatstaf voor het beoordelen van een benadering beschouwt hij de vruchtbaarheid ten aanzien van het voortbrengen van inzichten, onderzoeksproblemen en criteria voor het verzamelen van gegevens. (p. 95). De strategie voor het toepassen van benaderingen in het onderzoek moet gebaseerd zijn op een 'constructive eclecticism'. (p. 101). De auteur bedoelt hiermee 'that research should progress from the subject area to be analyzed to the selection of an approach, rather than from a commitment to an approach to the selection of substantive research topics' (p. 102).

Op verscheidene plaatsen in het boek keert Young zich, en naar de mening van uw recensent volkomen terecht, tegen een eenzijdige voorkeur voor één bepaalde benadering. In een prachtige tirade, getiteld 'The Theology of Approaches', signaleert hij de gevolgen van een dogmatische voorkeur: ondermijning van de creativiteit van medewerkers en studenten, verzet tegen vernieuwing, problemen van ketterij en een scholenstrijd tussen aanhangers van diverse benaderingen. Kortom, het dogmatisme verandert de politicologie in 'a world of competing sects without any dominant group or accepted orthodoxy' (p. 103).

Het boek van Young is een 'must' voor iedereen die wezenlijk in politicologie geïnteresseerd is. Detailkritiek, die op verscheidene punten mogelijk is, blijft in deze recensie achterwege. Tot slot alleen nog deze opmerking: het is jammer dat Young niet expliciet ingaat op de benaderingen in termen van respectievelijk beleid en macht, die hij wel als criteria voor de beoordeling van andere benaderingen hanteert.

Vergeleken met het boek van Young is dat van de in Glasgow docerende Britse politicoloog W. J. M. Mackenzie, *Politics and Social Science*, breder van opzet, omvangrijker, minder systematisch en waarschijnlijk wat moeilijker.

Mackenzie neemt een lange aanloop. In de eerste tachtig tachtig bladzijden schetst hij op onderhoudende, maar tamelijk chaotische wijze de opkomst van de moderne politicologie en het eeuwenlange voorspel ervan. Het doet wat komisch aan dat het tweede hoofdstuk in dit inleidend gedeelte onder de titel 'The biological context' de moderne politicoloog met de vraag naar de herkomst en ontwikkeling van de mensheid confronteert. Maar Mackenzie kan dergelijke grapjes bedrijven zonder de lezer het gevoel te geven dat hij bij neus genomen is.

Ook in de rest van het boek zijn de indeling van de stof en de titels van de onderdelen nogal rommelig. Dit neemt niet weg dat Mackenzie kans ziet een zeer leesbaar overzicht te geven van allerlei politicologische en andere sociaal-wetenschappelijke benaderingen van politieke verschijnselen. Aan de orde komen daarbij onder meer de theorieën van Parsons, de algemene systeemtheorie, de informatietheorie, de speltheorie, de economische en andere besluitvormingstheorieën, de kleine groepstheorie, culturele antropologie, machtsstudies, de organisatie-theorie, vergelijkende politicologie en de studie van politieke ontwikkeling.

Mackenzie geeft doorgaans zeer bevredigende samenvattingen en maakt vele stimulerende kanttekeningen. Het boek kan misschien nog het best getypeerd worden als een goede, uitvoerig beredeneerde bibliografie, een voortreffelijke wegwijzer naar een groot deel van de voor politicologen meest relevante literatuur, maar verwijst tevens — en meer dan Young — naar onderzoeken. De criteria aan de hand waarvan hij de literatuur beoordeelt, zijn minder expliciet gemaakt dan in Youngs boek het geval is. Duidelijk is in elk geval wel dat hij Youngs afkeer van een eenzijdig en dogmatisch gehanteerde benadering deelt. Ondogmatisch is Mackenzie ook door de mate waarin hij zich als politicoloog open stelt voor bijdragen van andere wetenschappen (sociologie, economie, culturele antropologie, rechtswetenschap, filosofie en filologie) tot de kennis van de politiek. Terecht merkt hij over de grenzen tussen wetenschappen op: 'There is a good deal of evidence that these boundaries have already been eroded, that the best work is being done not by inter-disciplinary teamwork, but in disregard of traditional frontiers'. (p. 69). Dat een ondogmatische houding gepaard kan gaan met een zeer sceptische en kritische instelling bewijst het boek van Mackenzie evenals dat van Young op bijna elke bladzijde. Alleen reeds daarom kunnen beide boeken warm worden aanbevolen.

A. Hoogerwerf

G. J. LEIBBRANDT, *Economen in dienst van politici*: Enige ervaringen met de 'Council of Economic Advisers to the President' en het 'Joint Economic Committee of the United States Congress,' Haarlem (De Erven Bohn N.V.), 1968, 160 p. f 16,—

De verhoudingen tussen formeel verantwoordelijke politici en hun economische adviseurs vormen een actueel en boeiend onderwerp. Hoe groot is de invloed van de 'technocraten'? In welke mate wordt bij de politieke besluitvorming met wetenschappelijke adviezen rekening gehouden en in hoeverre berusten die adviezen op bewuste, onbewuste of versluierde politieke opvattingen van de adviseurs? Is er sprake van 'manipulatie' en hoe gaat deze in zijn werk? Met name voor een land als Nederland waar men zich bij het bepalen en verdedigen van het sociaal-economisch beleid zozeer op uitspraken van deskundigen (Centraal Bureau voor de Statistiek, Centraal Plan Bureau, kroonleden SER) beroept, zijn dit cruciale vragen.

Een analyse van de werkzaamheden en de invloed van het 'Council of Economic Advisers', een college van drie vooraanstaande economische adviseurs ten dienste van de Amerikaanse president en van de staf van het 'Joint Economic Committee of the United States Congress', zou dan ook voor Nederlandse politicologen heel interessant kunnen zijn.

Het boek waarop Leibbrandt aan de economische faculteit van de Vrije Universiteit promoveerde, stelt echter in hoge mate teleur en brengt ons bij de beantwoording van dergelijke vragen niet verder. Het boek geeft noch nieuw materiaal noch een nieuwe bewerking van reeds gepubliceerd materiaal. Het brengt ons evenmin op nieuwe ideeën.

De duidelijkheid laat soms nogal te wensen over. Zo wekt het de, helaas in Nederlandse besprekingen overgenomen,¹ onjuiste indruk als zou het formele voorschrift dat het Amerikaanse Congres bij uitsluiting het recht van initiatief tot wetgeving heeft, een argument zijn tegen de voorstellen van Hoogerwerf en anderen om de bewerking van het Nederlandse parlement met die van het

¹ dR(uiter) 'Gemiste kans' (in: *Economisch-Statistische Berichten*, 3 juli 1968, blz. 629); J. H. Derksen, 'Economen in dienst van politici; Naar objectieve of 'gekleurde' adviezen?' (in: *Intermediair*, 3 januari 1969, blz. 41).

Amerikaanse te vergelijken. Leibbrandt gaat te gemakkelijk voorbij aan de feitelijke situatie, waarbij hij opmerkt 'dat een niet gering aantal belangrijke wetsvoorstellen zijn oorsprong in de Administratie vindt' en negeert het door hem zelf aangehaalde citaat van Galloway, waarin deze constateert: 'For most measures introduced members are merely conduits for the executive departments, private organizations and individual constituents.' (blz. 6). Richard Neustadt signaleerde dat reeds in 1961 ook de fictie dat presidenten zelf geen wetsontwerpen indienden verdween, toen Kennedy door hem zelf ondertekende ontwerpen rechtstreeks aan de voorzitter van beide kamers ging zenden 'very much as though the White House was Whitehall'.²

Het blijft onduidelijk wat Leibbrandt nu precies onder specialisten en onder generalisten verstaat. Uit blz. 16 zou men afleiden dat alleen 'economen, beoefenaars van de bèta wetenschappen en experts op militair gebied' tot de specialisten gerekend worden, dit in tegenstelling tot de juristen. Op blz. 24 noemt hij de 'Bureaus van de Legislative Counsel' echter 'een concentratie van specialisten' en even later de leden van de staven van het Congres generalist 'in die zin, dat zij in staat zijn welk wetsvoorstel dan ook te helpen formuleren' al 'heeft zich onder hen wel een zekere mate van specialisatie naar verschillend gebied ontwikkeld' (blz. 24—25).

Het is mijns inziens onjuist dat de auteur een tegenstelling 'objectief versus politiek advies' suggereert (blz. 68 en blz. 113). Dit is even onzinnig als het suggereren van een tegenstelling tussen subjectief en economisch zou zijn. Men kan zowel bij economische als bij politieke adviezen streven naar objectiviteit en daar in mindere of meerdere mate in slagen; men kan er ook niet naar streven. In feite behandelt Leibbrandt onder deze kopjes dan ook de uiteenlopende opvattingen over de politieke rol van de adviseurs. Moeten zij al dan niet rekening houden met de politieke 'haalbaarheid' van hun voorstellen? Moeten zij alternatieven voor het beleid aanwijzen en al dan niet op de te verwachten politieke consequentie wijzen? En moeten zij hun visie zelfstandig naar buiten toe uitdragen?

Het boek bevat een verdienstelijke beknopte samenvatting van de uiteenlopende inzichten die er over laatstgenoemde vragen bestonden en van hetgeen anderen (zoals Bailey, Nourse en Flash) over het tot stand komen van de 'Employment Act' en het werken van genoemde instellingen schreven. Voor de Nederlander die daar een eerste indruk van wil krijgen is het een handig werkje. De uitgebreide literatuurlijst stelt hem in staat zich nader te oriënteren.

G. H. Scholten

BERNARD ZIJLSTRA, *From Pluralism to Collectivism, The development of Harold Laski's political thought*. Assen (Van Gorcum), 1968. —239 p. f 25,90

De Engelse politicoloog Harold Laski leefde van 1893—1950. Hij was hoogleraar in de politieke wetenschappen aan de London School of Economics. Maar daarnaast was hij een belangrijke figuur in de Engelse Labour partij. De auteur van dit boek, Bernard Zijlstra, is een leerling van de Vrije Universiteit te Amsterdam. Hij is thans docent aan het Institute of Christian Studies in Toronto.

² Richard E. Neustadt, 'Politicians and Bureaucrats' (in: D. B. Truman ed., *Congress and America Future*, (Englewood Cliffs, N.J., 1965) blz. 111).